

POSTANOWIENIE

18 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

na posiedzeniu niejawnym 18 października 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa X. Y.

przeciwko X. Y.(1)

o zapłatę,

na skutek wystąpienia przez Sąd Rejonowy dla Krakowa-Podgórze w Krakowie

postanowieniem z 17 lipca 2024 r., XII C 779/24/P,

o przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu,

**odmawia przekazania sprawy do rozpoznania innemu Sądowi
równorzędnemu.**

[M. O.]

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 17 lipca 2024 r. Sąd Rejonowy dla Krakowa-Podgórze w Krakowie, w sprawie z powództwa X. Y. przeciwko X. Y.(1), zwrócił się do Sądu Najwyższego, na podstawie art. 44¹ k.p.c., o przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd wnioskujący wskazał, że za uwzględnieniem wniosku ma przemawiać fakt, iż pozwana jest sędzią Sądu Apelacyjnego w Krakowie. Ponadto powołano się na wcześniejsze postanowienie Sądu Najwyższego z 7 września 2023 r. wydane na podstawie art. 44¹ k.p.c., na mocy którego przekazano przedmiotową sprawę do rozpoznania Sądowi

Okręgowemu w Rzeszowie (postanowienie to zostało wydane na wniosek Sądu Okręgowego w Krakowie, do którego został wniesiony pozew. Następnie Sąd Okręgowy w Rzeszowie, mając na uwadze przedmiot roszczeń dochodzonych przez powódkę oraz wartość przedmiotu sporu uznał się za niewłaściwy i przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Rejonowemu dla Krakowa-Podgórze w Krakowie).

W ocenie Sądu wnioskującego przesłanki, które legły u podstaw wydania przez Sąd Najwyższy wskazanego wyżej postanowienia z 7 września 2023 r. wciąż są aktualne. Podniesiono, że z oświadczeń poszczególnych sędziów zawierających żądanie wyłączenia ich od rozpoznania sprawy wynika, że powódka wielokrotnie wszczynała postępowania przeciwko sędziom orzekającym w Sądzie Okręgowym w Krakowie i Sądzie Apelacyjnym w Krakowie. Fakt, że toczą się postępowania przeciwko wielu sędziom orzekającym w sądach wchodzących w skład tego samego okręgu sądowego co Sąd Rejonowy dla Krakowa-Podgórze w Krakowie również ma przemawiać, w ocenie Sądu wnioskującego, za przekazaniem niniejszej sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek Sądu Rejonowego dla Krakowa-Podgórze w Krakowie nie zasługiwał na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 44¹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy może przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z sądem występującym, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności względ na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego.

Przepis ten wprowadza wyjątek od konstytucyjnej (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP) i kodeksowej zasady rozpoznawania sprawy przez sąd właściwy według ścisłych kryteriów określonych w ustawie i z tej przyczyny powinien być on interpretowany ściśle (postanowienie SN z 31 maja 2023 r., III CO 260/23).

Przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu na podstawie art. 44¹ § 1 k.p.c. powinno mieć miejsce w sytuacji, gdy rozpoznanie sprawy w danym sądzie, bez względu na to przez którego sędziego, godziłoby w dobro wymiaru sprawiedliwości. Chodzi zatem, co do zasady, o tego rodzaju okoliczności, które są powiązane z danym sądem w znaczeniu ustrojowym (instytucjonalnym), a nie

z konkretnym sędzią (postanowienie SN z 31 maja 2023 r., III CO 260/23). Wiąże się to z założeniem postrzegania sądu jako bezstronnego (zgodnie z paremią „*justice must not only be done, it must also be seen to be done*” - sprawiedliwość musi być nie tylko wykonywana, ale musi być również widziana, że jest wykonywana, zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 26 października 1984 r. w sprawie De Cubber przeciwko Belgii, ECLI:CE:ECHR:1984: 1026JUD000918680, § 26; postanowienie SN z 16 maja 2023 r., III CO 329/23).

W ocenie Sądu Najwyższego okoliczności wskazane przez Sąd wnioskujący nie uzasadniają przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu celem rozpoznania sprawy z powództwa X. Y. przeciwko X. Y.(1).

Fakt, że pozwana jest sędzią Sądu Apelacyjnego w Krakowie, sam w sobie nie powoduje, że Sąd wnioskujący nie może być postrzegany jako sąd bezstronny. Okoliczność, że strona postępowania może być osobą osobiście znaną przez niektórych czy nawet większość sędziów w sądzie właściwym nie stanowi bowiem, w świetle orzecnictwa SN, podstawy do zastosowania instytucji przewidzianej w art. 44¹ § 1 k.p.c., lecz może co najwyżej być źródłem uzasadnionej wątpliwości co do bezstronności dotyczącej konkretnego sędziego i w konsekwencji być podstawą jego ewentualnego wyłączenia na podstawie art. 49 k.p.c. (postanowienie SN z 30 listopada 2023 r., III CO 687/23). Jeśli w ocenie sędziego, któremu sprawa została przydzielona do rozpoznania, zachodzą okoliczności, które mogłyby wywoływać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności, to sędzia ten ma możliwość przedstawienia żądania jego wyłączenia. Brak jest natomiast podstaw do automatycznego przyjęcia, że w stosunku do każdego z sędziów Sądu wnioskującego zachodzą okoliczności uzasadniające ich wyłącznie ze wskazanych wyżej przyczyn. Również z uzasadnienia postanowienia Sądu wnioskującego nie wynika, aby takie okoliczności występowały w odniesieniu do wszystkich sędziów tego Sądu, którym sprawa mogłaby zostać przydzielona do rozpoznania.

Fakt, że rozpoznanie sprawy może być dla sędziego niekomfortowe z uwagi na to, że stroną postępowania również jest sędzia, w żadnej mierze nie powinien prowadzić do konkluzji, że dobro wymiaru sprawiedliwości wymaga przekazania

sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu. Co więcej, to właśnie uwzględnienie wniosku złożonego przez Sąd Rejonowy dla Krakowa-Podgórze w Krakowie i uznanie, że wskazane przez ten Sąd okoliczności wypełniają przesłankę „dobra wymiaru sprawiedliwości mogłoby zaburzać postrzeganie Sądu jako organu bezstronnego i osłabiać zaufanie do sędziów oraz ich zdolności do obiektywnego orzekania.

Za zasadnością wniosku złożonego przez Sąd wnioskujący nie przemawia również podniesiona w uzasadnieniu postanowienia z 17 lipca 2024 r. okoliczność wielokrotnego inicjowania przez powódkę postępowań sądowych przeciwko sędziom orzekającym w Sądzie Okręgowym w Krakowie czy też Sądzie Apelacyjnym w Krakowie. W orzecznictwie SN przyjmuje się bowiem, że kierowanie powództw przeciwko sędziom sądów znajdujących się w obszarze właściwości danego sądu nie stanowi podstawy do odebrania sprawy sądowi właściwemu (postanowienie SN z 29 stycznia 2024 r., III CO 1078/23).

Przewidziana w art. 44¹ § 1 k.p.c. podstawa do wystąpienia do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu nie może zastępować innych, znanych procesowych instrumentów, przy wykorzystaniu których można osiągnąć gwarancję, że sprawa zostanie rozpoznana przez bezstronny sąd. Takim instrumentem procesowym od lat jest właśnie instytucja wyłączenia sędziego (postanowienie SN z 14 lipca 2021 r., IV CO 119/21).

Sąd wnioskujący nie przedstawił argumentów na rzecz stanowiska, że wskazana wyżej instytucja jest w niniejszej sprawie niewystarczającym narzędziem do tego, aby sprawa została rozpoznana przez sąd spełniający wymagania standardu bezstronności.

Decydując o skorzystaniu z instytucji przewidzianej w art. 44¹ § 1 k.p.c. należy każdorazowo mieć na względzie nie tylko konkretną sprawę, ale również długofalowe konsekwencje mogące wynikać z przekazania sprawy do innego sądu równorzędnego (postanowienie SN z 11 maja 2024 r., III CO 481/24). Taką konsekwencją uwzględnienia wniosku opartego na okolicznościach wskazanych przez Sąd Rejonowy dla Krakowa-Podgórze w Krakowie byłaby konieczność weryfikacji, czy działania podejmowane przez stronę postępowania, takie jak np.

wnoszenie pozwów przeciwko sędziom, nie stanowią instrumentu, za pomocą którego strona może w istocie dążyć do manipulowania składami sądu mimo braku rzeczywistych okoliczności uzasadniających zarzut braku bezstronności (przy przyjęciu szerokiej interpretacji wynikającej z kryteriów wynikających z orzecznictwa sądów oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – zob. np. postanowienia SN: z 12 maja 2022 r., III CO 401/22; z 16 maja 2023 r., III CO 320/23; z 29 maja 2024 r., III CO 544/24), a przepisy odnoszące się do właściwości i normujące wyłączenie sędziów mogą być przez strony wykorzystywane jako narzędzia swoistego „wybierania” składu sądu bądź do zmiany sądu właściwego, zaś w sytuacjach skrajnych wręcz do wyłączenia możliwości osądzenia sprawy przez jakiegokolwiek sędziego w jakimkolwiek sądzie, co groziłoby paraliżem wymiaru sprawiedliwości.

Z uwagi na powyższe na podstawie art. 44¹ § 1 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

[M. O.]

r.g.